

Zeitschrift: Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum
Herausgeber: Litteris Conradi Orellii et Soc.
Band: - (1748)
Heft: 9

Artikel: Io. Georgii Altmanni exercitatio philologico-critica de stella, magorum
duce : ad Matth. II: 2
Autor: Altmannus, J. Georgius
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-394618>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 20.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

JO. GEORGII ALTMANNI
 EXERCITATIO
 PHILOLOGICO-CRITICA

De
 Stella, Magorum Duce.
 ad Matth. II: 2

Argumentum.

§. I. De eruditorum quorundam circa Stellam Magorum ineptiis differitur. II. Ignatii sententia, putantis fuisse Stellam præfulgidam, rejicitur. III. Hæc Stella non fuit angelus micans cum magno splendore apparens, ut quidam vellent. IV. Nec fuit globus Igneus Magos præcedens, qui postea in puteum Bethlemiticum fuisset delapsus. V. Multo minus fuit Stella in Cœlo, ut somniabat Danæus. VI. Non fuit Cometa, ut quidam fingebant perperam. VII. Non Lux cœlestis Judeæ immittens, ut Ligtfootus volebat. VIII. Nec Chorus angelorum ut Reinbeccius vellet. IX. Elsneri sententia, qua asseruit stellam hanc a solis Magis fuisse visam recensetur. X. Eadem argumentis refellitur. XI. Fuit fax Cœlestis in atmospheræ parte inferiore. XII. Magi quinam fuerint disquiritur. XIII. Quare Deus tantum beneficium Magis exhibuerit, conjectura probabilis affertur. XIV. Ulterius probatur hæc conjectura. XV. Quare Stella Magos primo Hierosolimam, non autem recta via Betlehemum deduxerit, investigatur. XVI. Cur soli Hierosolyma Betlehemum abierint, ratio affertur. XVII. De Donis magorum differitur.

D 3

Si

§. I.

Si multiplicem laborem Philologorum & Critico-
rum ad Sacrum Codicem illustrandum spece-
mus, facile equidem animadvertisimus, nos Vi-
ris doctissimis grates debere haud vulgares,
quod lucubrationibus suis faciem accendere volue-
rint locis plurimis, cum ex reconditarum antiqui-
tatum thesauro id nobis largiti fuere, sine cuius
subsidio plurima Scripturæ loca mansissent nobis
obscura; si vero ex altera parte spectemus, quam
multa incerta, vana, dubia & ad sensum oracu-
lorum divinorum exhibendum inutilia cum bonis
& utilibus fuerint passim tradita, patitur certe ho-
nos & existimatio multorum, qui operam suam
ad talia illustranda & perquirienda collocarunt, quæ
ad lucem producere aut virium humanarum non
est, vel quæ longa disquisitione neutquam opus
habuissent: Longum foret, si per patentissimum
illum campum discurrere, & loca, quibus hæc
nostra probaretur assertio producere vellemus.
Proabant hoc plurimæ commentationes de stella
Magorum scriptæ, quæ certe ad illam definien-
dum & determinandum, si paucas admòdum ex-
ceperis parum conducunt, atque pudet fere dice-
re, fuisse Viros aliquin ampla satis cognitione im-
butos, qui tales orbi de hac Stella obtrudere vo-
luerunt sententias, ut quivis sine profundiori co-
gnitione solo lumine naturali & communi sensu
ductus id animadvertere potuerit, secus rem se
habere: libere enim provoco ad judicium unius-
cujusque vel modice sapientis, an probabile esse
possit Cometam Magis ex Oriente in Palæstinam
abeuntibus viam signasse, ita quidem ut caudam
per imam atmospheræ partem traxerit, ut illa
ducti

ducti Viri sanctissimi, quorum eundum esset, cognoverint. Nec certe magis probabilis est traditio eorum, qui afferuerunt, fuisse stellam in rerum omnium creatione a Deo conditam, sed cursu insolito munitam, & ad id tantum a Creatore ordinatam, ut aliquando Magos ad Christum duceret. Quot difficultatibus plane inextricabilibus hæc sententia subsit, haud dubie nemo non videt; demisit ideo se hæc Stella ex summo æthere in terram, ut illa Magi ducerentur, imo certe delapsa est ad terram usque dum stabat super dominum in qua Salvator natus erat, alias certe, si in alto mansisset distinguere Magi neutiquam potuissent, in quam domo Vicus Bethleemitici novus Rex Judæorum quærendus fuisset, hinc certe recte de variis eruditorum in hanc quæstionem commentis dixit Job. Friedr. Miegus in egregia de stella Magis conspecta dissertat. quam Tomo II. Thesaur. Philolog. inseruerunt Viri Clarissimi Haseus & Ikenius p. 118. Verba ejus hæc sunt. *Magorum historia quanto concisius & a solo Matthæo in historia evangelica proponitur, tanta plus licentia in ea varie augenda & exornanda curiositas humana sibi suffit, atque ita per quorundam in definiendo temeritatem, aliorum in recipiendo facilitatem ejusmodi sententiæ & assertiones inter Christianos invaluerunt, ac tantum non vim legis acceperunt.* In his vero sibi consentientem habet Job. Reinh. Rus, Harm. Evang. Tom. I. p. 242. Tot vero fabulis, commentis atque vanis opinionibus ut tota historia Nativitatis Christi, ita etiam præsertim hæc Stella inde a plurimis seculis fuit incrustata, ut sanus nemo sine tædio & bile hæc omnia audire possit, ideo porro dicit Miegus loco citato: *Circa stellam a Magis conspec-*

Etiam ex generaliori Matthæi descriptione occasio sumta fuit, diversarum quæstionum, sed & simul diversarum sententiarum proponendarum, atque etiam ut solent alii in aliorum verba jurare, obtrudendarum, in quibus tamen non immerito vel soliditatem majorem, vel minorem pronuntiandi securitatem desideres. Quantus autem & quam diversus sit commentatorum in hanc facem cœlestem numerus, nobis exposuit *Wolfius Cur. Philolog.* Tom. I. p. 29. ad quem lectorum remittimus. Nostrum jam non est omnes prolixius vel exponere vel refutare, vel veterum vel recentiorum sententias, abunde contenti, si potissimas significaverimus, & tandem nostram, ex sensu Scriptoris Evangelici & sanæ rationis suffragio, argumentis quantum fieri potest subnixam exhibuerimus.

§. II.

Varia jam quondam erant Patrum de hac Stella commenta. *Ignatius*, Pater Apostolicus, hanc Stellam tanti fulgoris fuisse existimat, ut Lux ejus fuerit ineffabilis, ita enim ille Epist. ad Ephes. c. 19. p. 33. edit. Basil. Αὕτη ἐν ωραῖῳ ἐλαμψεν, ὑπὲρ πάντας τὰς αἱρέσεις, καὶ τὸ φῶς ἀνεκλάλιπον ἦν, καὶ ζενισμὸν παρεῖχεν ἢ παινότης ἀντί. Τὰ δὲ λοιπὰ πάντα αἱρέσεις ἄμα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ χορὸς ἐγενετο τῷ αἱρέσι, ἀντὸς δὲ ἦν ὑπερβαλὼν τὸ φῶς ἀντί ὑπὲρ πάντα. *Stella in cœlo fulsit, splendore exsuperans omnes Stellas, & Lux illius ineffabilis erat, & stuporem incussit novitas, omnia autem reliqua Astra, una cum Sole & Luna chorus fuere Stellæ, ipsa vero Lumen suum extendebat super omnia;* Stellam hanc extraordinariam fuisse, inter commentatores qui saniores sunt hactenus nemo dubitavit, an autem fuerit Stella tantum jubar

jubar secum ferens, universum cœlum illuminans,
Stellarum aliarum chorū secum ducens, ego e-
quidem cum multis aliis vehementer dubito, at-
que certe hac in re sentio cum Rev. Jacobo Elsnero
qui in sua, de Stella Magis visa, commentatio-
ne, quam *Symbolis Literar.* Tom. I. Sect. 2. pag.
42. inseruit. Celeberr. *Conr. Ikenius*, ita sentit
§. VIII: *Si Stella Magis Bethlehemum abeuntibus, tanta*
in patentissimo cœlo aparuisset, universa haud dubie vi-
cinitas inaudito & insolentissimo lumine sedibus suis ex-
cita incredibili tumultu ad casam illam accurrisset, &c.
Sed danda est hæc hyperbole Viro pietate & amo-
re Servatoris sui abrepto, quo magnificentissima
verba conquisivit ad gloriam recens nati Regis
Judæorum & Sospitatoris totius terrarum orbis
graphice depingendam.

§. III.

Aliam vero de Magorum Stella assumserunt Pa-
trum nonnulli sententiam, afferentes, Angelum
insigni fulgore corruscantem Stellæ figuram præ-
se tulisse, ita enim *Cæsarius Quæst.* 45. οὐ γέ
μεν φανόμενος ἄγγελος δὲ νοθέμενος ἐθνῶν ὁδηγὸς. Vi-
debatur quidem *Stella gentilium Dux*, sed erat Ange-
lus. Plura testimonia Patrum in idem abeuntia
collegit *Suicerus Thesaur. Eccles.* Tom. I. p. 559.
quæ jam describere nolumus. Hanc autem sen-
tentiam, nullo plane fundamento nixam, suo
loco relinquimus: notum equidem Deum Ange-
lorum ministerio sc̄epissime usum esse, & eo præ-
sertim tempore, quo Servator Orbis, humana
carne indutus, se populo suo volebat conspicien-
dum dare, nihilominus tamen vix credibile est,
angelum ab eo missum, ut Stellæ alicujus vicem

præberet, cum videamus angelos, quoties comparuerunt, in mandatis quædam habuisse, quæ hominibus significantur: Constat equidem ex historia evangelica Angelos ex Cœlo in Nativitate Christi fuisse præsentes, hymnos Cœlestes cantantes, sed eos rutilantem formam habuisse nusquam legimus. Alias insuper rationes, huic sententiae repugnantes, nunc brevitatis causa omittimus.

§. IV.

Placuit posterioribus Seculis monasticis novam de hac Stella fabulam credere, elegantem certe & lepidam, dignamque novis annalibus, narratur ea a *Gregorio Thuronensi* monacho, qui diem obiit supremum anno Christi 595. vel secundum quosdam anno 600. Hic, quo magistro incertum, Gallis suis fabellam tradere non erubuit, dicens, comparuisse Stellam aliquam, perlucidam equidem, sed stabili spissaque corpore munitam, quæ Magis viam monstraverit, cum autem in ædibus, in quibus Christus natus esset, advenisset, delapsam esse illam in puteum Bethleemiticum, in quo adhuc videatur ab omnibus, qui integrum & illibatam habeant virginitatem. Ita solebant somniis & commentis Monachi homines pascere eo tempore, quo Clericorum auctoritas conscientias hominum constringere, & bonas literas ex scholis eliminare consueverat.

§. V.

Commodiorem ad hæc explicanda viam sibi invenisse videbatur *Lambertus Danæus*, qui statuit, fuisse Stellam primitus quidem a Deo cum reliquis in creatione productam, sed cursu insolito munitam,

nitam , quo Magorum in se oculos converterit . Hanc equidem sententiam variis rationibus Vir doctus ita exornavit , ut quosdam eo permoverit , ut ei accederent , sed tot tantisque , si probe hæc hypothesis examinetur , laborat difficultatibus , ut ei manus dare neutquam possimus . Qui Viri doctissimi sententiam prolixius descriptam petit , legat ejus *Commentar. in Matth. ad h. l.*

§. VI.

Certiorem sententiam , quæ omnibus se probaret , excogitarunt Viri quidam docti , qui hanc Stellam Cometam faciunt , eumque tam insigniter vel caudatum vel barbatum , ut radiis non viam modo , qua Magis eundum esset , sed etiam domum , in qua Dominus noster natus esset , significaverit , & cum apud veteres Cometæ non malorum tantum & calamitatum , sed etiam temporum felicium novorumque Imperiorum essent prænuntii , rationes haud contemptibiles pro hac sua sententia habebant Viri docti eo tempore , quo vetus & in vulgus recepta de ominibus Cometarum opinio suam habebat auctoritatem , postquam autem a novis Philosophis probatum est , Cometas esse corpora cœlestia , certo tempore , licet illud forsitan tam exacte determinari nondum potuerit , recurrentia , evanuit etiam hæc opinio , quæ multis tam egregia & splendida videbatur . Si autem hanc sententiam secundum leges corporum cœlestium , Cometarum in primis examinemus , eam tot difficultatibus laborantem animadvertisimus , ut illa certe non magis videatur probabilis quam ea , quæ statuit hanc Stellam in puteum Bethlehemicum suisse delapsam , eam ergo ut instabilem & nullo

nullo argumentorum pondere nixam rejicimus, & cum difficultates, in ea occurrentes, omnibus iis, qui Physicam cœlestem supremis tantum labiis degustarunt, pateant, nos etiam in iis recensendis supersedemus. Fuit nostro tempore Vir doctus, *Johannes Heynus*, Scholæ Aldricensis in Comitatu Brandenburgico Rector, qui edito Berolini anno 1742. *de Cometis* libro pertinaciter defendit, Stellam Magis visam, Cometam fuisse; pertinet hæc assertio ad alia dogmata plane in Ecclesia nostra hactenus nec audita nec cognita, quæ novissime Heynus publice defendit; verum quam absurdæ, quam inepta & ab omni ratione remota sit hæc sententia, mox postea ostendit Vir eruditiss. *Christianus Theophilus Semlerus* peculiari libello *de Stella Magorum* lingua Germ. edito Halæ 1743. Defendit equidem *Heynus* receptum primo Systema de Cometa Magos Hierosolymam deducente in Epistola ad *Semlerum*, quæ etiam prodidit Berolini anno 1743: Verum evenit Heynid quod sœpius accidere solet doctis sententiam suam adversus opposentes suas defendantibus, cum tanta acredine & bile adversus Semlerum hoc scriptum sit refertum, ut nec ratio nec argumenta pro sua sententia semel recepta locum invenire in illa potuerint, ita mos est quibusdam honestatem & modestiam, ad quam nos bonæ literæ deberent deducere, ex nimio sui amore, plane abjicere & posthabere; quodnam autem sit Virorum vere eruditorum de ejusmodi acerbis litigationibus judicium, illi norunt, qui literas addiscunt ut non doctiores tantum, sed & humaniores & meliores reddantur. Plura de his cl. auctor der *Nachrichten von theologischen Büchern* Tom. II. p. 314. & Tom.

Tom. eod. p. 791. &c. Ut autem hic communis doctorum plurimorum error est, ut quem semel admiserunt lapsus pertinaciter defendant, ita etiam Heynio venisse videmus, qui in peculiari libello, cui nomen præposuit *Epistolæ de Cometis* lingua germ. 1745 edito, quam conceperat, opinionem adversus plurimos Viros doctos de novo defendit, hac tamen restrictione, quod iste Cometa caudam non habuerit.

§. VII.

Nec omittenda hoc loco sententia *Joannis Lightfooti*, cuius verba in Hor. Hebr. ad h. l. hæc sunt. *Lux illa cœlestis, quæ ipsa nocte nativitatis salutiferæ pastores Bethlemiticos circumfudit, Magis hisce longe inde semotis forsan est visa Stellæ instar, Judeæ impendentis, unde facilius eis effet conjectari, omen ad Ju-dæos pertinere.* Facile equidem damus Viro Cæberrimo atque eruditissimo, Stellam illam non Stellam cœlestem nec ordinariam nec extraordinariam, sed lucem vel facem in libero aëre comparentem suisse, quod autem Magi ex situ Stellæ conjicere potuerint, imminere eam terræ Judæorum, atque illam esse felicissimum genti Israeliticæ signum & rerum felicissimarum prognosticon, nos equidem vehementer dubitamus, & exinde hanc Viri vere magni conjecturam nostram facere nolumus. Multis etiam argumentis probarunt plurimi Viri docti, quod revelatione extraordinaria opus fuerit ad Magos certos reddendos, quæ effet significatio novi luminis cœlestis, ut hæc recte assertuit & probavit Clariss. Christoph. Sigism. Georgius in Apparat. Philolog. Theol. ad Evangelia p. 319. ut & Vir de Republ. Literaria optime meritus Christoph.

Aug.

Aug. Heumannus Programmat. de Stella Magis prælumente. Poëcili. Tom. II. p. 128. ubi plurima egregie de hac Stella afferuntur.

§. VIII.

Aliam adhuc de hac Stella commentationem nobis dedit Celeberr. *Joh. Gustav Reinbeck* in præfat. ad Commentaria Exegetica Starkii, qua ponit chorū Angelorum cœlestium comparuisse Magis, eosque tali situ in ætherea regione aparuisse, ut Magi aspicientes non fulgorem tantum Angelorum tanquam Stellarum viderint, sed quod & chorus ille Angelorum ita constitutus fuerit, ut hæc verba simul repræsentarent, REX JUDÆORUM, atque hoc portento motos fuisse Magos, ut non tantum crederent recens natum esse Regem Judæorum, sed etiam iter facientes investigarent, ubinam loci inveniri posset, cumque in Judæam devenissent, de novo chorū illum Angelorum has voces suo ordine fulgido exhibentem, in æthere fuisse visum. Hanc tamen sententiam Vir doctissimus, pro sua qua erat modestia, ut sibi privam proponit, eamque vel recipiendam vel rejiciendam relinquit,

§. IX.

Novam tandem & a nemine hactenus propositam de hac Stella explicationem proposuit Rev. atque Cl. *Jacobus Elsnerus* in Symbolis Literar. Tom. I. parte 2. pag. 45. verba ejus hæc sunt: *Lumen illud cœleste a solis Magis conspectum esse existimo, divina ἀποκαλυψει fruentibus, atque adeo non fuisse Stellam aliquam in cœlo terrarum orbi expositam, aut phænomenon oculis quibuscumque patens, sed lumen solis Magis*

gis conspicuum, sive illud revera extra illos constitutum, sive in mente duntaxat eorum & imaginatione depictum & repræsentatum fuerit. Atque hanc suam sententiam tantis Vir doctiss. firmat rationibus, quantis ea equidem firmari potuit, atque potissimas rationes, quare credat hanc Stellam, aut in mente Magorum tantum existentem, aut saltem a nomine quam ab illis visa fuisse sequentes affert.

I. Quia si Stella in patente cœlo visa esset, illa annalibus atque monumentis etiam fuisse commendata, cum autem altum sit auctorum de hoc phœnomeno silentium, neminem præter Magos illam conspexisse esse probabile.

II. Quod si illa Stella in Oriente omnium oculis patuisset, fieri aliter non potuisse, quin plures insolenti hoc spectaculo suscitati ad itineris societatem se contulissent, quod autem cum factum non fuerit, & pauci tantum Magi Hierosolymam demigraverint, colligit Vir Cl. quod Magis tantum apparuerit.

III. Ulterius isto, inquit Vir doctiss. si Stella in cœlo extitit, omnium mortalium oculis conspicua, quare eam Magi Hierosolymis non viderunt, ut eo sidere Herodi & Judæis pateret cœlestem hanc esse apparitionem, quæ in Oriente jam visa ad illud usque tempus duraverit, Messiæque adventum denotaverit.

IV. Denique, inquit *Elsnerus*, si Stella Magis Bethlehemum euntibus in patentissimo cœlo occurisset, omnium oculis usurpanda, ita ut se ad infimam aëris regionem demisisset, ut lucidissimo indicio domunculam aut casam nati Christi designaret, universa sine dubio vicinitas inaudito illo & insolentissimo lumine domum lambente, sedibus

bus suis excita incredibili tumultu ad eandem dominum concurrisset, a Magis præsertim monita, cœlesti hoc ostento natum Regem gentis Judaicæ portendi & significari, quem ipsi ex ultimis terrarum orbis locis advenæ adoratum venirent.

§. X.

Habemus hic in compendio cum argumentis suis propositam Viri Cl. sententiam, cui autem cur non subscribamus sequentes nos rationes movent, & ad primum quidem argumentum notandum, quod ex auctorum silentio nullum validum peti possit argumentum, nusquam enim ex. gr. memoratur, si locum aliquem *Macrobius* excipiamus, de infanticidio Bethlehemitico, altum enim apud Josephum aliosque Scriptores Historicos silentium, & quæ solus *Macrobius* habet, Saturnal. Lib. II. 4. reliqui omittunt. Quod ad secundum argumentum spectat, illud magni ponderis haud esse videtur, non enim sequitur, quod si fax vel ignis quidam Magis, in contemplatione Astrorum de nocte occupatis, comparuit, quod inde plurimi homines eodem tempore illum fulgorem viserint, vel si vidissent, sed ejus significationem ignorassent, se viæ dederint, visuri, quo eos hæc Stella deduceret. Ad tertium argumentum notandum, quod non necesse fuerit hanc Stellam ab eo tempore, quo Magis primitus fuerat visa; continuo & sine splendoris intermissione lucere, sufficiebat enim Stella duce Magos ex Oriente primum Hierosolymam, & deinde Hierosolyma Bethlehemum suisse quasi filo Ariadnæo ductos, an autem inde ex Oriente Hierosolymam usque semper fulserit, nos ignorare candide profitemur, cum incer-

incertum sit an Magis, de nocte dormientibus, aut in aliquo loco consistentibus fuerit conspecta. Quartum tandem Viri doctissimi argumentum nos non magis movet quam præcedentia, si enim ponamus, Stellam fuisse lucem vel faciem aliquam non ita ingentem & fulgidam, ut plurimi interpres putant, sed modicam tantum, & viam lucis vel facis alicujus ad modum signantem, omne pondus verborum *Cl. Elsneri* statim evanescet: imo colligendum est ex historia Evangelica, fulgorem illius Stellæ tantum non fuisse, quantum magna pars interpretum vulgo fingit, quia alias haud dubie, ut recte afferit Vir doctus, omnis vicinitas ad tantum spectaculum confluxura fuisset, atque istæ sunt brevissimis verbis conceptæ difficultates, quæ in nova hac assertione occurunt.

§. XI.

Exposuimus hactenus tanta, quanta fieri potuit brevitate diversorum Interpretum de Stellæ Magis visa sententias, restat nunc ut nostram adjiciamus, non omni ex parte novam, sed novis quibusdam rationibus, ut speramus, suffultam, ut lector exinde colligere possit, quænam ex omnibus potiora secum ferat vel veritatis vel saltem probabilitatis pondera, ingenue enim fatemur, quod hac in re ulterius progredi nemo possit, quam ad majorem vel minorem probabilitatis gradum: hinc dicimus, Stellam illam fuisse nihil aliud, quam faciem aut lumen aliquod in parte inferiori atmospheræ Magis visum, cuius sententiæ evidenter nobis sequentia aperiunt.

§. XII.

Magi haud dubie ex Persia advenerunt, ibi enim sedes Magorum, erantque apud illam gentem homines maximæ dignitatis, Theologiæ & Philosophiæ Doctores & Magistri, ut nos docet Porphyry. Περὶ ἀποχῆς ἐμψυχ. IV. 16. Παρὰ γέ μὲν τοῖς Πέρσαις ὡς περὶ τὸ θεῖον σοφοῖς, καὶ τέττα Θεραποντες, Μάγοι μὲν προσαγορεύονται, τότο γέρ δηλοῦ κατὰ τὴν ἐπιχωρίου διάλεκτον ὁ Μάγος. Apud Persas sane rerum divinarum sapientes & numinis ministri Magi appellantur, id enim Magus lingua Persica significat. Et similiter Suidas in voce Μάγος Tom. II. pag. 480. edit Kuster. Μάγοι παρὰ Πέρσαις ὡς φιλόσοφοι, καὶ Φιλόθεοι. Magi apud Persas sunt Philosophi & Theologi. Multis vero argumentis Magos ex Persia advenisse jam dudum probavit Christoph. Cellarius Dissert. Academicar. X. p. 631. ad quem lectorem ablegamus. Quantæ vero fuerint dignitatis variii Scriptores nos docent, quæ omnia si hoc loco vellemus describere, volumen exarandum foret integrum; verbo ideo dicendum, quod fuerint Sacrorum antistites, Regum Consiliarii & moderatores, divinæ humanæque sapientiæ publici doctores, hinc etiam Cicero Divinat. I : 23. *Magi genus sapientum & doctorum apud Persas.* Plura qui petit consulat Raderum & Cellarium ad Curt. Lib. III. cap. 3. *Menagium in not. ad Diog. Laert.* Lib. I. cap. I. p. 3. & ante omnes alios harum rerum perpetuum promum condum Barn. Brissonium de Regio Persarum principatu Lib. II. p. m. 381. &c. Ex his breviter allegatis concludimus, istos Magos suisse viros, munere, honore, sapientia & dignitate illustres, quos Deus præ aliis selectit, ut Filium Dei, Servatorem Orbis, in primis statim

statim natalibus viderent, & divina Revelatione ad fidem Redemptoris generis humani adducerentur.

§. XIII.

Si jam inquiramus, quæ forsitan fuerit ratio, quare Deo placuerit hos viros, in dissitis terræ oris habitantes, longoque intervallo a Judæa distantes, præ aliis ad cœlestis hoc spectaculum, dato divinitus signo advocare, plurima se menti nostræ offerunt, quæ rationes præbent, quare Persarum Magi potius quam alii ad Christum videndum & adorandum fuerint, face cœlitus missa, quasi manus ducti. Ante omnia ideo dicam me esse persuasissimum, mansisse apud Persarum Magos plures reliquias & vestigia historiæ patriarcharum, qua inducti in plurimis saniorem Dei cultum habebant quam aliæ gentes idololatricæ, hinc certe Deum puriori mente quam Græci vel aliæ gentes colebant, magnopere enim omnes imagines Divinitatem aliquam repræsentantes aversabantur, ut id nos docet Strabo Lib. XV. Πέρσαι τοινυν ἀγάλματα μὲν τῷ βωμῷ ἐχοῦσιν. Persæ nec statuas nec altaria erigunt. Atque hujus Persarum consuetudinis testimonium exhibuit Herodotus Lib. I. Quare vero Persæ omnes Deorum imagines rejecerint, nobis declarat Diog. Laert. Lib. I. Segm. 6. p. m. 5. dicens, quod Persarum natio hanc fidem a Magis acceperit, nulla forma Deos effingendos esse dicentibus: colebant autem ignem, & in militiam proficiscentes, eum argenteis præferebant altaribus, cuius rei fidem nobis facit Curtius Lib. III. cap. 3. Ordo autem agminis Persici era^talis, ignis, quem ipsi sacrum & aeternum vocant, argenteis altaribus præferebatur, Magi proximi Patrium

carmen canebant. Et Ammian. Marcellin. Lib. XXIII.
*de Magis loquens dicit, ferunt etiam, si justum est
 credi, ignem cælitus lapsum apud se sempiternis foculis
 custodiri, cuius portionem exiguum, ut faustum præisse
 quondam Asiaticis Regibus dicunt. Omnia hæc nos
 dubitare non sinunt, quod iste ignis cultus & ar-
 genteis altaribus exercitui prælatus, peti debeat
 ex traditione a Judæis accepta, & columna nu-
 bis & ignis, populo per deserta erranti, a Deo
 in perpetuum præsentiae suæ testimonium data,
 & quæ priscis Asiae Regibus adscripsere, haud du-
 bie de Mose & primoribus gentis Judaicæ in de-
 serto recte repetuntur: cum ergo obscura & in-
 certa remanerent Magis veritatis vestigia & testimo-
 nia, Deus immensa sua bonitate ductus, face cœ-
 lesti hos viros ad veritatis viam voluit reducere,
 & ad videndum æternum fulgorem Solis justitiæ
 in Judæam advocare. Quid ergo impedit, quo-
 minus dicamus, Deo placuisse eodem propemo-
 dum modo deducere Magos in Palæstinam, quo
 quondam populum suum per deserta errantem tan-
 dem in terram patribus promissam introduxit. Ex
 his jam facile quilibet colligit, quæ nostra sit de
 Stella Magorum sententia, cum omnia suadeant,
 subito visam fuisse Magis, in astrorum contempla-
 tione occupatis, facem aliquam cœlestem, non
 in æthere, sed in infima atmospheræ parte con-
 stitutam, & oculis eorum sese offerentem. Ap-
 paritionem Stellæ plane hoc modo a nobis de-
 scripto jam conceperat Christophorus Pelargus com-
 mentar. ad Matth. p. 34. Hæc Stella ait Magos di-
 rexit in toto itinere, quiescentibus Magis ipsa etiam
 quievit, moventibus ipsa quoque mota fuit, & qui-
 dem in partem inferiorem aëris descendens. Verba illa-*

μεν γὰρ ἀυτῷ τὸν αὐτόρων ἐν τῇ ἀνατολῇ, non versata videntur, vidimus enim Stellam ejus in Oriente, sed convenientius, vidimus enim Stellam ejus in ortu suo, atque hanc versionem suadet versus præcedens, ubi jam dicitur, ἴδιοι Μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ιερουσόλυμα, ecce Magi ab oriente ad venerunt Hierosolymam. Nec certe opus est tautologiam, vel supervacaneam affingere Scriptoribus sacris repetitionem, ubi commodior & proprior se sensus offert: hæc vero Evangelistæ verba ita vertenda esse, jam vidi & probavit doctiss. Georgius Raphelius Annotat. Philolog. in N. T. ex Polyb. & Arrian. p. 9. qui videatur quibus lubet.

§. XIV.

Dicimus ergo, cum Magi jam aliquam habuerint, licet obscuram hactenus, veritatis ideam, cum solo lumine naturæ ducti deviis se extricare & ab erroribus, quibus adhuc mens eorum fuerat obvoluta, liberare non potuerint, placuisse Deo exiguo lumini, & veritatem quærentibus, majorem addere fulgorem, atque ideo hos & non alios fuisse electos, ad Christum videndum, & in carne adorandum. Afferimus porro, factum id esse a Deo, occasione cultus ignis, quem proavi eorum ex columna nubis & ignis arripuerant, & arreptum ad ea usque tempora servaverant, quæ omnia eo ducunt, ut nobis firmiter persuadeamus, Stellam illam aliud nihil fuisse quam faciem in aëre libero comparentem, & sexaginta præterpropter cubitorum altitudinem non superante, quod si enim in æthere vel altissima tantum atmospheræ parte extitisset, viam Magis tam exacte certe signare non potuisset: hinc nostro judi-

cio absurdæ & ineptæ sunt sententiæ eorum , qui hanc Stellam in alta ætheris parte constitutam sibi imaginantur , & extra omnem veritatis speciem fingunt. Multa etiam ludunt & hariolantur interpres , quo pacto , quaque ratione Magi , hanc lucem videntes , cognoscere potuerint , eam natum Servatorem generis humani portendere : Ad Zoroastris aliorumque oracula quidam , licet certe nullo fundamento nixi , decurrunt ; nos ideo assentimus , Magos equidem facile divinare potuisse faciem illam esse extraordinariam , cuius rationem & causam in cognitione rerum physicarum frustra quæsivissent , revelationem ideo Divinam sive per somnium sive per aliam viam accessisse immediatam , qua certi reddebantur , quis esset usus & ratio Stellæ hujus extraordinariæ , ad viam in Iudeam faciendam datæ. Placuit ergo Deo mittere Stellam Ducem Magos in itinere sospitantem , viamque , qua tuto eundum esset monstrantem , & simul revelatione , cuius modum nos determinare non valemus , eos certos reddere , natum esse Salvatorem omnium credentium , quem certo inventuri essent , si absque hæsitatione se viæ darent , stellamque præeuntem sequerentur : quo vero tempore Magi Bethlehemum advenerint , an ipso tempore , quo natus erat , an postea , res est majoris indaginis , & quæ , quantum videtur , a Viris doctis tam exacte hactenus definiri non potuit , sufficit nobis scire advenisse hos Viros , a Deo insigniter dilectos , eosque nobis primitias instantis vocationis gentium certo exhibuisse.

§. XV.

Læti ideo se itineri accingunt Magi , de tanta gratia & favore summi Numinis sibi impense gratulan-

tulantes, felici cursu Hierosolymam deferuntur, Herodem, qui se Judæum profitebatur, adeunt, haud dubie existimantes, rem tam illustrem Herodi jam esse cognitam, quam ipsi, dissipata terræ loca incolentes, divino oraculo moniti didicissent. Notandum & hoc, quod Magi crediderint, Regem Judæorum se Hierosolymis inventuros, ea potissimum ratione inducti, quod Stella, quam viderant hactenus, illis disparuerat. Turbabatur Herodes, audiens natum esse Regem Judæorum, cum sibi, ut tota reliqua gens Judaica, Conceptum de nascendo magno Rege Judæam occupaturo fecisset. Turbabatur & anxia erat tota civitas, gaudium cum mœrore & perturbatione miscens, quia gens jam calamitatibus agitata, præsentem ferre miseriam malebat, quam novas mutationes subire, cum Messias, ex sensu eorum, regnum Romanis atque Herodi sine bello & multa sanguinis profusione eripere posse non videretur: adde & hoc, quod Herodes Vir potens & crudelis, qui magna valebat apud Romanos gratia, jam magnam Judæorum partem sibi habuerit ita addictam, qui ægre tulissent mutari præsentem rerum statum, qui in melius non nisi cum discrimine mutari potuisset, & quæ spes erat Regem in abjecto & contemptili loco, ut erat vicus Bethlehemiticus, natum, in melius mutaturum fortunam Judæorum. Atque secundum ineptam hanc & plane carnalem de Messia sententiam, locupletiores sibi persuadebant, quod non aliter quam Judæorum opibus nixus novus Rex solium regium adversus Herodem & Romanos defensurus esset; Pharisei vero & Scribæ adventum justissimi & sapientissimi Regis haud dubie valde pertimescebant, timen-

tes , ne pietatis & sanctitatis larvam , qua hactenus totam urbem & regionem deceperunt , a facie avelleret . Magna Judæorum Hierosolymis habitantium copia de Nativitate Messiae haud parum erat sollicita , ne adveniente Messia Judæi ex omnibus mundi partibus concurrentes , habitationis locum & incommodum & molestum Civibus Hierosolymitanis efficerent . Populus autem abjectus & pauper , qui in summis tenebris & ignorantia vivebat , sequebatur consilium primorum , nesciens quænam eximia essent de Messia , ejus persona , munere & dignitate Oracula . Atque hic mihi sensus esse videtur verborum Evangelistæ dicentis , & perturbatus erat Herodes & tata Hierosolyma cum eo .

§. XVI.

Sciscitantibus Magis , ubinam natus esset Rex Judæorum , quem jam frustra Hierosolymis quæsiverant ? Respondeatur , locum natalem ex oraculorum divinorum edicto esse Bethlehemum . Iterum se itineri læti accingunt , atque haud dubie non sine singulari numine & providentia factum , quod nemo nec ex aula Herodis , nec ex procuribus Judæorum se cum illis viæ dederit , factum autem id , tum ex incuria & oscitantia Judæorum , tum etiam quia periculose videbatur novum Regem Judæorum , Herode vivente , salutare & adire : infatuatus Herodes Magos solos dimittit , sibi inepte blandiens , Magos , auctoritate tanti Principis motos , brevi reddituros , quod sequenti die fieri potuisset , cum vicus Bethlehemiticus non nisi duabus horis Hierosolyma distaret , cuius rei fidem nobis facit Relandus Palæst . p . 424 . cuius verba hæc sunt . *A Bethlehem Hierosolymas sex mil-*

faria

liaria Romana sunt, id tum ex itinerario veteri Hierosolymitano, tum ex aliis liquet, & his ipsis diebus, quum iter eo dirigeretur, duarum horarum itineris intervallum esse dicitur inter Bethlehem & Hierosolymas, quod par est pro ratione itinerum, in Palæstina confici solitorum, sex millaria passuum, sive sex milliaribus Romanis. Urbe Hierosolymorum egressis Magis Stella iterum apparet, ex quo videmus, quod non Stella fuerit imaginaria tantum, ut opinatur Cl. Elsnerus, alias Stellæ imago haud dubie phantasiæ perpetuo insedisset, sed eam quoque aliis hominibus fuisse conspicuam, etiam ex hoc colligimus. Nolebat Deus ob rationes sanctissimas, ut impia gens alio modo quam Magorum monitu, qui Judæis, de adventu Messiae persuasis, sufficere debuisset, certa redderetur, jam tempus advenisse, quo Messias natus esset. Dicet forsan aliquis, nova Stellæ comparitione jam equidem opus non fuisse, quia sine hoc duce vicum duabus tantum horis distantem sine periculo erroris invenire facile potuissent. Sed respondendum, placuisse Deo, Magis ex urbe digressis, novo præsentiaæ suæ & tutelæ testimonio significare, natum esse Regem Judæorum in contemptibili & despicato vico, qui pauperiorum & hominum despicatorum erat habitaculum, cum forsan dictum illis fuerat Hierosolymis, Bethlehemum esse pagum tam exilem, ut sine divino monitu sibi vix persuadere potuissent, tantum Regem natales habiturum in loco ab hominibus, tenuissima tantum fortuna gaudentibus, habitato, & cum Deus non vicum tantum, sed & domum, in qua natus erat Christus, Magis præsentissimo testimonio denotare voluerit, necessum erat, eos eadem face cœlesti deduci us.

que dum quæsitum illum cœlestem regem , in abjecto pauperis pastoris tugurio vagientem , inventissent.

§. XVII.

Bethlehemum tandem deveniunt Magi , in vertice tugurii , in quo natus erat Salvator , consistit stella , manifesto testimonio , abjectam casulam ingentem illum regem concludere , quem fax cœlestis in oriente jam significasset : mirantur puerum quem vident , secum ingeminantes , *haud tibi vultus mortalis , Deus certe !* Procumbunt læti & stupefacti , quod satis nobis certum facit Scriptor sacer Matthæus cap. 2 : II. *περόντες προσέκυψαν αὐτῷ , Procidentes adorant eum ,* pro Deo ideo agnoscent & divino cultu prosequuntur infantulum , futura ingentis imperii cœli terræque auguria ferentes : ut vocem *προσκυνεῖν* explicat ex veterum Scriptorum auctoritate Lamb. Bos , Exercitat Philologic. in N. T. p. I. Gazam aperiunt , dona offerunt , aurum , thus & myrram . Nescio quam apte quidam ex hoc triplici donorum genere velint mysteria exsculpere , faciebant hoc Magi , quia ex more Persarum nemo solebat regem convenire , nisi aliquo dono munitus accederet , testis est Seneca Epist. 17. *Reges Parthos non potest quispiam salutare nisi cum munere :* quem locum Lipsius recte cum hac historia Evangelica comparat , & quam familiaris fuerit hæc veterum consuetudo nos docet Symmachus Lib. X. 28. Epistola ad Valent. Theod. & Arcadium . *Sumite ergo defensores publicæ salutis solemniter auro ducta manuscula , non quia divitis metalli honore gaudetis , sed ut nostra devotio felicis seculi testetur opulentiam .* Offerebant autem talia , qualia mos erat

erat ex longinquo venientibus offerre, ea nimirum, quæ terra illorum proferebat, qualia exempla habemus in Sacra Scriptura. Aurum Christo oblatum fuisse ut Regi, facile largimur, sed voluit haud dubie Divina providentia, ut viri isti honorati aurum Servatori offerrent, ut haberet Josephus & Maria, quo, imminente jam in Ægyptum fuga, facultas adesset ad sumtus itineris cum infantulo sine egestate & ærumpna faciendos, prospexit itaque Pater filio, atque matri egenti aurum ex Persia subministravit, quo se pararet itineri, & tantum adhuc superesset, quo tuto se viæ darent, & sine inopia, quæ erant necessaria in via sibi compararent. Sunt qui ex myrrha & thure munus Christi propheticum & sacerdotale exsculpunt, quam feliciter id fiat, hactenus non video atque suspendendum nobis ait judicium, usque dum certo constet quænam myrrhæ Persicæ fuerit species & quis usus, nostra enim myrrha, qua in regionibus Europæis utimur, certe Persica non est. Hac autem in re quilibet suo abundet sensu, hæc vero de Stella Magorum duce breviter dicta sufficiunt, ideoque in hoc Catone subsistendum esse arbitramur; legentibus satis, non legentibus, ut nostra ferunt tempora, nimium.

T A N T U M.

NOMO.